

SPIS TREŚCI

Przedmowa do pierwszego wydania	5
Przedmowa do drugiego wydania	9
Przedmowa do piątego wydania	11
Wykaz skrótów	13

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

I. ZNACZENIE NAUKI PRAWA RZYMSKIEGO

§ 1. Prawo rzymskie	19
§ 2. Znaczenie przedmiotu	20
§ 3. Podstawa naukowa	23

II. PODZIAŁ I SYSTEMATYKA PRAWA

§ 4. Pojęcie prawa	25
§ 5. Kazyistyka prawa rzymskiego	26
§ 6. Prawo publiczne — prawo prywatne	27
§ 7. Systematyka prawa prywatnego	28

III. PRZEGLĄD HISTORYCZNEGO ROZWOJU PRAWA RZYMSKIEGO I JEGO ŹRÓDEŁ

A. Historia państwa i prawa	33
§ 8. Historia państwa rzymskiego	33
§ 9. Historia prawa rzymskiego	34
B. Historia źródeł prawa rzymskiego	35
§ 10. Źródła prawa rzymskiego	35

a. Okres rozwoju i prawa klasycznego	36
α. Prawo zwyczajowe i ustawodawstwo	36
§ 11. Prawo zwyczajowe	36
§ 12. Ustawa XII tablic	37
§ 13. Dalsze ustawy	39
§ 14. Uchwały senatu	41
§ 15. Konstytucje cesarskie	42
β. Prawotwórcza działalność magistratury	45
§ 16. Edykty pretorów i innych magistratur jurysdykcyjnych	45
γ. Prawotwórcza działalność uczonych prawników	48
§ 17. Ogólna charakterystyka jurysprudenji rzymskiej	48
§ 18. Jurysprudenca w okresie republiki	50
§ 19. Jurysprudenca w okresie pryncypatu	52
§ 20. Juryści okresu klasycznego	54
§ 21. Gaius i jego <i>Institutiones</i>	57
δ. System prawa klasycznego	59
§ 22. Historyczne nawarstwienia w okresie pryncypatu	59
§ 23. <i>Ius civile</i>	60
§ 24. <i>Ius honorarium</i>	61
§ 25. <i>Ius gentium</i>	63
b. Okres schyłkowy	67
α. Prawo poklasyczne	67
§ 26. Ustawodawstwo cesarskie	67
§ 27. Jurysprudenca w okresie dominatu	69
§ 28. Nauczanie prawa	71
§ 29. „Dawne prawo”, jego opracowania i zbiory	73
§ 30. „Ustawy o cytowaniu”	75
§ 31. „Wulgaryzacja” prawa rzymskiego	77
β. Ustawodawstwo Justyniana	80
§ 32. Ogólna koncepcja i realizacja	80
§ 33. Instytucje	82
§ 34. <i>Digesta</i>	84
§ 35. Kodeks	87
§ 36. Nowele	89
§ 37. <i>Corpus iuris civilis</i>	90
c. Dalsze dzieje ustawodawstwa Justyniana i prawa rzymskiego	92
§ 37 ^A . Prawo rzymsko-bizantyjskie (565-1453)	92
§ 37 ^B . Prawo rzymskie w Europie Zachodniej i Środkowej	95

RZYMSKI PROCES CYWILNY

I. OGÓLNE CECHY CHARAKTERYSTYCZNE

§ 38. Wstępna charakterystyka rzymskiego prawa procesowego	103
§ 39. Pozasądowa ochrona roszczeń prywatnych	104
§ 40. Podział postępowania na dwie fazy	106
§ 41. Organy ochrony prawnej	108
§ 42. Strony procesowe	111
§ 43. Ramy organizacyjne procesu	114
§ 44. <i>Actio</i>	117

II. BIEG POSTĘPOWANIA I EGZEKUCJA W PROCESIE LEGISAKCYJNYM, FORMUŁKOWYM I KOGNICYJNYM

A. Proces legisakcyjny	119
§ 45. Wstępna charakterystyka	119
§ 46. <i>Legis actio sacramento</i>	120
§ 47. <i>Legis actio per manus iniectioem</i>	122
§ 48. Niedogodności procesu legisakcyjnego i jego usunięcie	125
B. Proces formułkowy	127
§ 49. Wstępna charakterystyka	127
a. Postępowanie <i>in iure</i>	128
§ 50. Początek postępowania	128
§ 51. Możliwości zakończenia sporu <i>in iure</i>	130
§ 52. Stanowisko pozwanego	132
§ 53. Zakończenie postępowania <i>in iure</i>	134
b. Formułka procesowa	136
§ 54. Ogólna charakterystyka	136
§ 55. Zwyczajne części składowe	137
§ 56. Nadzwyczajne części składowe	139
c. Klasyfikacja i konkurencja powództw	142
§ 57. Klasyfikacja powództw	142
§ 58. Powództwa prawa pretorskiego	144
§ 59. Powództwa konkurujące	146
d. Postępowanie <i>apud iudicem</i>	148
§ 60. Ogólny charakter i zadania	148
§ 61. Granice władzy sędziego	149
§ 62. Wymóg kondemnacacji pieniężnej i jego złagodzenie	152
§ 63. Wyrok	153
e. Wykonanie wyroku	155
§ 64. Środki obrony przed skutkami wyroków nieprawidłowych	155
§ 65. Powództwo egzekucyjne. Egzekucja osobista	156
§ 66. Egzekucja majątkowa uniwersalna	157
§ 67. Ograniczenia egzekucji majątkowej	158

f. Próba oceny	159
§ 68. Zalety i wady procesu formułkowego	159
C. Proces kognicyjny	161
§ 69. Wstępna charakterystyka	161
§ 70. Najważniejsze zmiany w postępowaniu i w egzekucji	162
§ 71. Apelacja	166
§ 72. Proces reskryptowy	167
§ 73. Znaczenie i funkcja procesu kognicyjnego	168

III. OCHRONA POZAPROCESOWA

§ 74. Ogólna charakterystyka. Krąg zastosowania	171
§ 75. Interdykty	173
§ 76. <i>Restitutio in integrum</i>	175

PRAWO OSOBOWE

§ 77. Osoby i prawo dotyczące osób	177
--	-----

I. ZDOLNOŚĆ PRAWNA

A. Osoby fizyczne	181
§ 78. <i>Status libertatis</i> . Wolni	181
§ 79. Niewolnicy	183
§ 80. Wyzwoleńcy	188
§ 81. Osoby półwolne	193
§ 82. <i>Status civitatis</i>	195
§ 83. <i>Status familiae</i>	199
B. Osoby prawne	203
§ 84. Osoby prawne jako podmioty prawa	203

H. ZDOLNOŚĆ DO CZYNNOŚCI PRAWNYCH

§ 85. Wymogi i ograniczenia zdolności do czynności prawnych	207
§ 86. Czynności prawne	210
§ 87. Zastępstwo	219

PRAWO RODZINNE

I. PRAWO MAŁŻEŃSKIE

§ 88. Ogólny charakter małżeństwa rzymskiego	223
§ 89. Ograniczenia swobody zawierania małżeństw	226

§ 90. Zawarcie małżeństwa. <i>Conventio in manum</i>	229
§ 91. Rozwiązanie małżeństwa. Zniesienie <i>manus</i>	231
§ 92. Skutki prawne małżeństwa w sferze stosunków osobistych	234
§ 93. Małżeńskie prawo majątkowe	236
§ 94. Posag. Darowizna z powodu małżeństwa	238

II. WŁADZA OJCOWSKA

§ 95. Powstanie władzy ojcowskiej	243
§ 96. Zgaśnięcie władzy ojcowskiej	247
§ 97. Władza nad osobami	249
§ 98. Władza nad majątkiem	251

III. OPIEKA I KURATELA

§ 99. Znaczenie opieki i kurateli w Rzymie	255
§ 100. Opieka nad nieojrzałymi (<i>tutela impuberum</i>)	256
§ 101. Opieka nad kobietami (<i>tutela mulierum</i>)	259
§ 102. Kuratela (<i>cura, curatio</i>)	260

PRAWO RZECZOWE

I. RZECZY I RODZAJE WŁADZTWA NAD RZECZAMI

§ 103. Rzeczy	265
§ 104. Posiadanie. Pojęcie, skutki i rodzaje	268
§ 105. Nabycie i utrata posiadania	273
§ 106. Ochrona posiadania	277
§ 107. Prawa rzeczowe	281

II. PRAWO WŁASNOŚCI

A. Historia, pojęcie i znaczenie	285
§ 108. Historyczny rozwój prawa własności	285
§ 109. Rzymskie prawo własności. Pojęcie i znaczenie	290
B. Nabycie i utrata prawa własności	295
§ 110. Ogólna charakterystyka	295
§ 111. Przeniesienie prawa własności	297
§ 112. Zasiedzenie	302
§ 113. „Pierwotne” sposoby nabycia	307
C. Ochrona prawa własności	310
§ 114. Znaczenie problemu i wielość sposobów ochrony	310

§ 115. Środki ochrony według <i>ius civile</i>	311
§ 116. Środki ochrony według prawa pretorskiego	315

III. PRAWA NA RZECZY CUDZEJ

A. Służebności	319
§ 117. Służebności gruntowe	319
§ 118. Służebności osobiste	320
§ 119. Ogólne pojęcie i wspólne cechy służebności	322
B. Inne prawa na rzeczy cudzej	324
§ 120. Emfiteuza i <i>superficies</i>	324
§ 121. Prawo zastawu	327

ZOBOWIĄZANIA

I. OGÓLNE CECHY ZOBOWIĄZAŃ

§ 122. Pojęcie, historia i znaczenie	335
§ 123. Podział zobowiązań	338
§ 124. Podmioty zobowiązań	342
§ 125. Przedmiot zobowiązania	345
§ 126. Modyfikacje świadczenia. Odpowiedzialność za szkodę	350

II. POWSTANIE ZOBOWIĄZAŃ. POSZCZEGÓLNE ZOBOWIĄZANIA

A. Kontrakty i pacta	359
§ 127. Ogólna charakterystyka zobowiązań kontraktowych	359
a. Kontrakty realne	363
§ 128. Pożyczka (<i>mutuum</i>)	363
§ 129. Użyczenie (<i>commodatum</i>)	366
§ 130. Przechowanie (<i>depositum</i>)	369
§ 131. <i>Pignus</i> — kontrakt zastawu ręcznego	371
b. Kontrakty werbalne i literalne	373
§ 132. Stypulacja (<i>stipulatio</i>) i inne kontrakty werbalne	373
§ 133. Kontrakty literalne	379
c. Kontrakty konsensualne	381
§ 134. Sprzedaż (<i>emptio venditio</i>)	381
§ 135. Najem (<i>locatio conductio</i>)	394
§ 136. Spółka (<i>societas</i>)	401
§ 137. Zlecenie (<i>mandatum</i>)	404

d. Rozszerzenie klasycznego systemu kontraktowego	408
§ 138. Kontrakty nienazwane (tzw. <i>contractus innominati</i>)	408
§ 139. <i>Pacta</i>	412
§ 140. Darowizna (<i>donatio</i>)	417
B. Zobowiązania jak gdyby z kontraktu (<i>obligationes quasi ex contractu</i>)	419
§ 141. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia (<i>negotiorum gestio</i>)	419
§ 142. Bezpodstawne wzbogacenie i inne zobowiązania jak gdyby z kontraktu	421
C. Zobowiązania z deliktu i jak gdyby z deliktu	424
§ 143. Ogólna charakterystyka zobowiązań z deliktu	424
§ 144. Kradzież (<i>furtum</i>) i rabunek (<i>rapina</i>)	427
§ 145. Bezprawne wyrządzenie szkody (<i>damnum iniuria datum</i>)	430
§ 146. Zniewaga (<i>iniuria</i>)	432
§ 147. Delikty prawa pretorskiego	434
§ 148. Zobowiązania jak gdyby z deliktu (<i>quasi ex delicto</i>)	437
D. Zobowiązania zaciągnięte przez osoby <i>alieni iuris</i>. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta	439
§ 149. Zobowiązania z kontraktu i <i>quasi</i> -kontraktu	439
§ 150. Zobowiązania z deliktów osób <i>alieni iuris</i> . Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta	441

III. UMOCNIE, PRZENIESIENIE I UMOZNIENIE ZOBOWIĄZAŃ

§ 151. Umocnienie zobowiązań. Poręczenie. Intercesja	445
§ 152. Zmiana podmiotów zobowiązań	448
§ 153. Umorzenie zobowiązań według <i>ius civile</i>	451
§ 154. Umorzenie zobowiązań według <i>ius honorarium</i>	456

PRAWO SPADKOWE

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

§ 155. Pojęcie dziedziczenia i prawa spadkowego	461
§ 156. Rozwój historyczny	463

II. POWOŁANIE DO SPADKU

§ 157. Dziedziczenie testamentowe	467
§ 158. Dziedziczenie beztestamentowe	476
§ 159. Dziedziczenie przeciwtestamentowe	481

